

Международно Висше Бизнес Училище
International Business School

КУРСОВА РАБОТА

по дисциплината „Право на ЕС”

на тема:

СВОБОДНО ДВИЖЕНИЕ НА КАПИТАЛИ – СЪЩНОСТ И ЗНАЧЕНИЕ

Изготвил:

Проверил:

Ботевград

2014

1. ИСТОРИЯ

Европейски политици, решени завинаги да премахнат възможността за възникване на война на континента и в опит да възстановят Европа, възприемат идеята за наднационален съюз. Идеята за формирането на Европейска общност за въглища и стомана (ЕОВС) е на работника във френското външно министерство Жан Моне. Министърът на външните работи на Франция Робер Шуман представя тази идея на 9 май 1950г. (това е и причината този ден да се чества като Ден на Европа). Първоначалната идея на политиците, основали Европейската общност за въглища и стомана, е да гарантират контрола над военната промишленост в Европа, а въглищата и стоманата са главни суровини за военния отрасъл. Европейската общност за въглища и стомана включва Западна Германия, Франция, Италия и страните от Бенелюкс. Общността се създава с подписването на Договора от Париж през април 1951 г., а влиза в сила през юли 1952 г.

Впоследствие общността се разраства със създаването на нови две общности - Европейска икономическа общност и Европейска общност за атомна енергия (Евратом). Създадени са с Договора от Рим от 1957 г., влязъл в сила на 1 януари 1958 г. През 1967 г. тези три общности се обединяват в Европейска общност. С договора от Маастрихт, подписан на 7 февруари 1992 г. и в сила от 1 ноември 1993 г., официално е създаден Европейският съюз (ЕС). Съществуващата до този момент Европейска общност е възприета като „първи стълб“ на новосъздадената структура.

За да обяснят препокриването на организациите на Европейските общности с Европейския съюз, сред европейските политици и в литературата се е наложила формулировката „храмова структура на Европейския съюз“, която си служи с модела на гръцки храм с три стълба, обединени под общ покрив. Съгласно този модел Европейските общности са първият стълб на съюза (Европейската общност за въглища и стомана - ЕОВС, Европейската общност за атомна енергия - Евратом, и Европейската икономическа общност - три на брой в момента на създаването му, а днес само две, след изтичане на Договора за ЕОВС през 2002г.)¹. Вторият и третият стълб представляват новите форми на междудържавно сътрудничество, предвидени в Договора от Маастрихт, а именно обща политика в областта на външните работи и сигурността (дял V от ДЕС) и полицейското и съдебното сътрудничество по наказател-

¹ Dühr, S., Colomb, C. & Nadin, V. (2010). *European Spatial Planning and Territorial Cooperation*. London and New York: Routledge.

ноправни дела (дял VI от ДЕС). Наред с това трите стълба на Съюза се ползват от обща институционална рамка. „Базата“ на този храм се състои от общите и заключителни разпоредби на Договора, отнасящи се до влизането му в сила, времеви и териториалния обхват на неговото действие (Договорът за Европейски съюз е безсрочен), възможността за изменението му и условията за присъединяване на нови страни към него.

Въпреки че Европейският съюз и Европейските общности често се възприемат като едно и също нещо, Европейският съюз съвсем не е правопреемник на Европейските общности и техния наднационален характер. За разлика от тях съгласно Договора от Маастрихт Европейският съюз не е самостоятелно юридическо лице, притежаващо правомощия да действа независимо от съставлящите го национални държави. Новите форми на сътрудничество, които Договорът за Европейския съюз предвижда да се осъществят извън рамките на Европейските общности, имат подчертано междуправителствен характер.

От друга страна, всяка една от Европейските общности е самостоятелно юридическо лице и може да влиза в договорни отношения с трети страни и други международни организации. Правомощията на общностите произтичат от международните договори, с които са създадени. Те са „предоставени“ от страните членки. Това позволява да се твърди, че страните - членки на ЕС, са прехвърлили част от своя суверенитет и че ЕС започва да наподобява федерация или конфедерация. Все пак от правна гледна точка Европейският съюз не разполага с правомощия да изземва допълнителна власт от държавите членки без предварително предоговаряне на подписаните споразумения. Липсата на „правомощия да създава правомощия“ което се счита за същностната характеристика на една държава, е сериозен аргумент срещу това на Европейския съюз да се гледа като на държава.

Европейският съюз играе важна роля в много области от ежедневието на европейеца - от здравеопазване и икономическа политика до отбрана и външна политика. Тя произтича от правомощията на Европейската икономическа общност (ЕИО), която Договорът за Европейския съюз преименува в Европейска общност (ЕО).

Европейският съюз предлага редица предпоставки за развитие на икономиката в страните - членки на Съюза. Тези предпоставки включват Единен европейски пазар, без мита в страните от Евросъюза, свободна търговия на територията на целия Европейски съюз, свободно движение на информация, хора, стоки и капитали в рамките на Европейския съюз, гарантиране на демократичност и конкурентност в

рамките на страните членки и качество на предлаганите продукти, отговарящи на строги критерии за качество. Европейският съюз осигурява и икономическа помощ на изоставащите страни в Съюза, като така се стимулира икономиката.

Европейската икономическа общност (ЕИО), учредена с Римския договор от 25 март 1957 г., сключен между Франция, Италия, ФРГ, Белгия, Холандия и Люксембург, често бива наричана Общ пазар. Първоначалните цели на Договора за ЕИО са изграждане на общ пазар и постепенно сближаване на стопанската политика на държавите членки. Създават се наддържавни институции - Съвет на министрите, Комисия, Съд и Парламентарна асамблея. Брюксел е седалище на Европейската комисия, Съвета на Европейския съюз, Европейския парламент. Пленарните заседания на парламента се Провеждат в Страсбург. Залагат се основите на специфична наднационална правна система, в която решенията на Съда и актовете на Съвета на министрите са задължителни за всички държави членки. След влизането в сила на Маастрихтския договор през 1993г. договърът за ЕИО, наречен вече Договор за ЕО, дефинира още две цели - създаване на Икономически и валутен съюз и въвеждане на единно гражданство в ЕС.

Либерализацията на движението на капитали и плащания, за разлика от либерализацията на търговията със стоки и услуги, се реализира на по-късен етап, въпреки че нормативно принципът е възприет с учредителния Римски договор от 1957 г. Една от причините за това е неголямото значение на международното движение на капитали през 50-те и 60-те години на миналия век. В последните две десетилетия положението е променено, защото движението на капитали значително нараства, разходите по такъв тип сделки намаляват за сметка на увеличаващата се международна конкуренция за привличане на чуждестранен капитал. Финансовият пазар на ЕС е изцяло либерализиран от 1 януари 1993 г. Договорът за създаване на Европейската общност забранява (чл. 67) всякакви ограничения за движението на капитали. Държавите членки обаче могат да запазят някои ограничения по отношение на държави извън Европейския съюз. Определението за свободно движение на капитали има много по-широк обхват от плащания и преводи на пари през границите. Други трансакции, позволяващи прехвърляне на собственост върху активи и задължения, също представляват част от достиженията на правото на ЕС (*acquis communautaire*) по тази глава - например инвестиции в компании или недвижимо имущество или портфейлни инвестиции. Освен това главата обхваща областта на платежните системи, основно

двете директиви за презграничните трансфери и за окончателното уреждане на разплащания, както и директивите за предотвратяване на прането на пари².

До 1988г. в рамките на Общността се реализира либерализацията на дългосрочните и средносрочните движения на капитали, т.е. тези с падеж повече от една година. С приемането на Директива 88/381/ЕЕС през 1988 г. се премахват ограниченията и пред краткосрочните движения на капитали, т.е. трансфера на финансови активи с падеж по-малък от една година, като например търговията с ликвидни ценни книжа, откриването на депозитни сметки в чужбина, физически внос и износ на пари. Така Директива 88/361/ЕЕС (ОJ L178/88) регламентира постигането от 1 юли 1990г. на пълна свобода на движението на капитали между физически и юридически лица, пребиваващи в ЕО. Предоставен е преходен период за Испания, Португалия, Гърция и Ирландия, на които е позволено да запазят ограниченията върху движението на капитали до 31 декември 1992г. Португалия и Гърция получават право да удължат преходния период най-много с още три години, но те се възползват от тази възможност до 16 май 1994 г. Директивата предвижда, че в отношенията си с трети страни държавите членки трябва се стремят да постигнат същата степен на либерализация, каквато е постигната в рамките на ЕО, изхождайки от принципа на реципрочността.

С влизането в сила на Директива 88/361/ЕЕС движението на капитали достига същата степен на либерализация като останалите три свободи, върху които функционира вътрешният пазар. За разлика от другите свободи на движение, пълната либерализация на движението на капитали не е регламентирана по това време от директно приложими разпоредби на Договора, а от вторично законодателство, което трябва да бъде транспонирано в националната правна рамка на всяка страна членка. Разпоредбите, отнасящи се за свободното движение на капитали, стават първично право с влизането в сила на Договора за Европейския съюз на 1 ноември 1993г. Договорът от Маастрихт постановява забрана за прилагането на ограничения върху движението на капитали и плащания между страните членки и между страните членки и трети страни. С новия режим задължението за либерализация вече се разпростира и по отношение на трети страни.

2. ПРИНЦИПИ, ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ

² Balchin, P., Bull, G. H. and Sýkora, L. (1999). *Regional Policy and Planning in Europe*. London: Routledge.

Договорът за създаване на Европейската икономическа общност, допълнен с Договора за Европейския съюз от Маастрихт, обхваща най-пълно номенклатурата на капиталовите трансакции в сравнение с другите многостранни и регионални споразумения в тази област и регламентира по най-подробен начин задълженията на страните, свързани с този тип трансакции. Капиталовите трансакции се либерализират съгласно посочения договор по два начина: първо, чрез премахване на ограниченията върху капиталовите трансакции между гражданите на различни страни - членки на Европейския съюз и второ, чрез въвеждане на мерки по хармонизиране на вътрешните закони на страните членки. Премахването на ограниченията върху капиталовите трансакции между гражданите на различни страни членки приема формата на две групи задължения: задължения, отнасящи се до трансграничното движение на капитали и задължения по отношение третирането на граждани или предприятия на една страна членка, установили търговско присъствие на територията на друга страна членка.

По отношение на трансграничното движение на капитали Договорът (чл. 73б) постановява забрана за всички ограничения върху движението на капитали и свързаните с тях преводи на парични суми между страни членки, както и между тях и трети страни. Забранена е също така дискриминацията по отношение на трансакциите на местни лица. На местните лица се разрешава да извършват трансакции с чужбина, дори и това да им е забранено в страната.

По отношение установяването на търговско присъствие Договорът предвижда задължения за третирането на граждани и предприятия, установили търговско присъствие на територията на друга страна членка, включително установяването на предприятия, предоставящи финансови услуги. Забранява се налагането на ограничения върху правото за установяване на търговско присъствие от страна на граждани и предприятия на друга страна членка, независимо от формата на това установяване – представителство, клон или поделение. Освен това веднъж установили се, такива предприятия имат право да оперират при условията, приложими към местните лица (EU, 1992, глави 2 и 3).

От страните членки може да се изисква също така да уеднаквят (хармонизират) вътрешното си законодателство в съответствие с директиви, приети въз основа на Договора. Необходимостта от уенаквяване произтича от осъзнаването на факта, че премахването на ограниченията, прилагани към трансакциите между резиденти на различни страни, не е достатъчно за пълна интеграция на пазарите, тъй като различните страни могат да третират гражданите си по различен начин. Предвид трудностите по

уеднаквяване на местното законодателство усилията се насочват към уеднаквяване на съществените стандарти и правила, допълнено от изисквания за взаимно признаване на местните правила и стандарти, които все още не са хармонизирани.

Договорът съдържа редица преходни регулации и възможности за изключения по отношение на капиталовите трансакции, но не и по отношение на трансакциите по текущата сметка на платежния баланс. Преходните разпоредби се отнасят плавно до временно разрешение за продължаване срока на действие на ограниченията по отношение на капиталовите потоци между страните - членки на Европейския съюз, и трети страни. Изключения от разпоредбите на договора се допускат от съображения за сигурност, предпазване от неравновесия на платежния баланс и за прилагане разпоредбите на местното данъчно законодателство.

Според чл. 73с на Договора страните могат да продължат действието на ограничения, прилагани по отношение на капиталовите потоци от/за трети страни, които са били в сила към 31 декември 1993г. Ограниченията могат да засягат преки инвестиции, установяване, предоставяне на финансови услуги и допускане на ценни книжа до каталовите пазари. Ограничения, действащи в тези области, могат да бъдат запазени до приемането на съответно законодателство в област на равнище Европейски съюз.

Европейският съюз или отделна страна членка могат да наложат ограничения по отношение на движението на капитали и плащания към трети страни по Политически съображения или с цел налагане на икономически санкции (EU, 1992, чл. 73g).

Договорът предвижда правото на страни членки, изпитващи затруднения по платежния си баланс, които могат да предизвикат затруднения във функционирането на общия пазар, да въведат временни ограничения по отношение капиталовите потоци към/ от други страни членки, но в строго определен и ограничен брой случаи (EU, 1992, чл.109h и 109i). Тази възможност няма да бъде налице след навлизане в третата фаза на Икономическия и валутен съюз.

Изключение от общото правило за либерализация се предвижда и с цел *„предотвратяване нарушаването на националното законодателство и правила в областта на данъчното облагане и надзора над финансови институции“* (EU, 1992, чл.73d).

Предвид на хомогенността и подвижността на капитала се предлагат два етапа на либерализация. На първия етап се предлага „безусловна либерализация на текущите

плащания, както и на движението на средно- и дългосрочен капитал, т. е. със срочност повече от една година“³. На втория етап се предлага либерализиране на движението на краткосрочен капитал, т. е. трансфера на активи със срочност по-малка от една година, като например Допускането и търговията с ценни книжа, откриването на банкови сметки в чужбина и физически внос и износ на валутни ценности⁴.

Предложената последователност за либерализация на капиталовите потоци общо взето съответства на историческия път, който западноевропейските страни са извървели, както и на степента на строгост, с която се изисква да са налице предпоставките за либерализация. Като основен аргумент за предложената последователност е либерализирането на капиталовата сметка се посочва фактът, че дългосрочните капиталови потоци обикновено не предизвикват сериозни проблеми за провеждането на икономическата и валутната политика.

Същевременно се прави уговорката, че в съвременните условия разграничението между дългосрочни и краткосрочни капиталови потоци има в голяма степен условен характер, най-вече поради наличието на деривати върху дългосрочни финансови договори. Оттук и уговорката, че преминаването към пълна конвертируемост може да следва и последователност, различни от предложената.

Отбелязва се, че специални нормативни и организационни предпоставки не са необходими, тъй като с премахването на ограниченията отпада и необходимостта от контрол, което намалява нуждата от административни структури. Признава се обаче, че са необходими организационни мерки, които да осигурят събирането на статистическа информация за капиталовите потоци.

На страните членки трябва да се даде възможност при изключителни обстоятелства да налагат временни ограничения върху движението на капитали.

Либерализирането на капиталовите потоци ще има значителен системен ефект върху световното стопанство и в частност върху международната финансова система.

Нито една от останалите три свободи на движение на стоки, на хора и на услуги, които са в основата на вътрешния пазар, не би могла да функционира без либерализацията на движението на капитали. Създаването на интегриран европейски финансов пазар изисква премахването на ограниченията пред трансграничното движение на пари, инвестиции и други видове капитал, и осигуряване на еднакви условия за инвестиционно финансиране на територията на ЕС. Правните норми в тази

³ Commission of the European Communities (1995b), с.3

⁴ Пак там, с.4

посока целят да се осигури защита на инвеститорите, ефективно финансиране на бизнеса, интегриране на пазарите и изграждане на адекватна институционална инфраструктура, която да обезпечи тяхното съществуване. През последните десетилетия се предприемат и редица мерки за хармонизиране на финансовите услуги, предлагани от банките и други финансови институции на страните членки. Целта е да се уеднаквят съществуващите регулаторни и надзорни изисквания на националните им законодателства, за да се улесни свободното движение на финансови средства на територията на ЕС.

Разпоредбите в Договора за ЕИО от 1957г. за ръководене на икономиката според общоикономическите цели отразяват един компромис между икономическите и интеграционно-политическите изисквания и националната съпротива срещу задачата за икономическо-политическия суверенитет. Самите икономико-политически цели не бяха оспорвани. В чл. 2 от ДЕО („Задачи на Общността“) като задачи се посочват постоянното и хармонично разширяване на икономиката, по-голяма стабилност, ускорено повишаване на стандарта на живот и подпомагане изграждането на по-тесни връзки между държавите членки. В специален раздел на Договора относно „икономическата политика“ към тези цели бяха допълнени и следните; висока степен на трудова заетост, стабилно ниво на цените и равновесие в разплащателния баланс. По отношение на икономическата и валутната политика Договорът за ЕИО остави в широка степен компетентността за вземане на решения в ръцете на националните правителства. Едновременно с това правителствата бяха задължени да гледат на своята конюнктурна и валутнообменна политика като на „въпрос от общ интерес“ и да координират икономическата и валутната си политика. Към проблема с координирането Общността подходи със създаването на институционни рамкови условия под формата на комисии. Това решение имаше за цел да свърже в едно два ефекта: междуправителствените споразумения и усвояването как се прави координация в една политическа област, в която на национално ниво вече съществуват конфликти между икономическите и политическите оценки на целите и средствата. Паралелно с предвидената в Договора за ЕИО и съставена една годна след основаването на ЕИО Валутна комисия бяха образувани и други комисии, като тези за конюнктурна политика (1960), за средносрочна икономическа политика (1964) и за бюджетна политика (1964), както и Комисията на президентите на централните банки (1964) Специалните комисии за конюнктурна политика, средносрочна икономическа политика и бюджетна политика бяха обединени през 1974 г. в Комисия за икономическа политика.

Поставянето на ново начало към по-тясно сътрудничество в областта на икономическата и валутната политика беше възможно едва тогава, когато концепциите за стабилни икономически политики се доближиха и по-силно беше застъпено схващането, че само политика, насочена към стабилност на цените, може да доведе до решаване на проблема с безработицата. Това сближаване на схващанията относно целите позволи през 1979г. най-накрая да се създаде Европейската валутна система (ЕВС) като система на стабилни (макар и приспособими) обменни курсове с ясно очертани правила за интервенция. Немската марка пое функцията на водеща валута, следователно тя се превърна в стабилизационна котва в системата. В ЕВС възникна тенденция към икономическа конвергенция, която оказваше влияние извън оста Берлин - Франкфурт - Париж и върху другите участващи в ЕВС страни. Някои държави-членки на ЕВС, се сблъскаха с ограничаването на техния икономически обхват на действие най-напред поради изискването за запазване на ограниченията за движение на капитали. С въвеждането към 1 юли 1990г. в рамките на Общността на либерализация на движението на капитали загубата на икономическо-политическа автономия се почувства още по-осезаемо. В логиката на развитието на вътрешния пазар желанието за активно компенсиране на ерозията на националните икономически и валутно-политически компетенции се изрази в по-нататъшното развитие на Общността към създаване на Икономически и валутен съюз и Европейска система на централните банки. За осъществяването на целите спомагат още Европейският валутен институт, Икономическата и финансова комисия, Европейската система на централните банки и многостранният контрол в Европейския съюз. Решенията на държавните и правителствените ръководители по отношение на Икономическия и валутен съюз (ИВС) в рамките на влезлия в сила Договор от Маастрихт оказват голямо влияние върху икономическата политика на Общността, тъй като съдържат в себе си значителни ограничения върху суверенитета на държавите членки.

Държавите членки и ЕО действат в съответствие с принципа на отворената пазарна икономика, при свободна конкуренция, като поощряват ефективното разпределение на ресурсите и като съблюдават предвидените в основните договори принципи. Съгласно чл. 4 от ДЕО дейността на държавите членки и на ЕО се основава на тясно координиране на икономическата политика на държавите членки, на вътрешния пазар и на определянето на общи цели, а също така и въвеждането на обща валута. Единната европейска нарична единица евро (използвана в момента от 13 от 27-те страни членки) е в обращение от 2002 г.

Тези дейности са съобразени със следните ръководни принципи: стабилни цени, стабилни публични финанси и валутни условия и стабилен платежен баланс. Основните правила, които държавите членки трябва да спазват при присъединяването си към Икономическия и валутен съюз са: забрана за финансиране на публичния сектор и покупка на публичен дълг от страна на централните банки; забрана за привилегирован достъп от страна на публичния сектор до финансовите институции; забрана за поемане на публични задължения на държава членка от страна на ЕС или на друга държава членка; независимост на националните централни банки; осигуряване на свободно движение на капитали.

Свободното движение на капитали е едно от условията, които определят съществуването на свободния пазар. Капиталът е обратната страна на всяка транзакция на активи и без широки възможности за трансфер на финансови средства се обезсмислят останалите мерки за либерализация. Това се потвърждава и от факта, че в глобализиращата се икономика капиталовите потоци, които стриктно следват сравнителните предимства, са все по-определящи за развитието на даден регион.

Икономиката на която и да е страна не може да функционира нормално без чуждестранни инвестиции, които да спомогнат за вливане на капитали, ресурси, производствени мощности и ноу-хау в страната, където се инвестира. Основните форми и методи за осъществяване на преки задгранични инвестиции са: приватизация; смесено дружество; консорциум; капиталов пазар; инвестиция на зелено; допълнителна инвестиция отвън в съществуващо предприятие с чуждестранно участие и други.

Чуждестранните инвестиции доказват своя потенциал и ползи от тях в много и различни области, включително за разкриването на повече и по-добри работни места, както и за трансфер на технологии и знания. В много страни от Централна и Източна Европа вътрешните спестявания са оскъдни и недостатъчни да поддържат нивото на инвестиции, необходимо за постигане на бърз икономически растеж. Преките чуждестранни инвестиции могат да достигнат значителен дял във формирания брутен основен капитал в страната, като повишат общия обем на инвестициите, икономическия растеж и стандарта на живот.

Най-обобщеният извод, който може да се направи, е, че навсякъде по света преките чуждестранни инвестиции са от жизненоважно значение за икономиката на всяка страна.

Сред основните задачи на Европейската общност са осигуряването на стабилен общ европейски пазар, обединяваща единна политика в областта на граничния контрол,

борбата с престъпността, земеделието, търговията, риболова, здравеопазването, външните работи, сигурността и други.

3. ПРИНЦИПИТЕ НА СВОБОДНОТО ДВИЖЕНИЕ НА КАПИТАЛИ СПОРЕД ТЕКСТА НА ДОГОВОРА ЗА СЪЗДАВАНЕ НА ЕВРОПЕЙСКАТА ОБЩНОСТ

Свободното движение на капитали включва преки инвестиции, придобиване право на собственост върху недвижими имоти, операции с ценни книжа на капиталовия и на паричния пазар, операции с текущи и депозитни сметки във финансови институции, кредити свързани с търговски сделки, или предоставянето на услуги с участието на местно за страна членка лице, физически внос и износ на финансови активи, преводи в изпълнение на застрахователни договори (премии и плащания, свързани с животозастраховане, със застраховка на кредити, с други застрахователни договори), финансови заеми и кредити и други.

Правото на ЕО предвижда пълна либерализация на движението на капитали. Съгласно текстовете (от чл. 67 до чл. 73 вкл.) от Договора за създаване на Европейската общност са предвидени редица важни положения. По време на преходния период и в степента, необходима за осигуряване на правилното функциониране на общия пазар, държавите членки постепенно премахват помежду си всякакви ограничения върху движението на капитали, принадлежащи на лицата, които пребивават постоянно в държавите членки, както и всяка дискриминация, основана на гражданство или на мястото на инвестиране на капитала. Текущите плащания, свързани с движението на капитали между държавите членки, се освобождават от всички ограничения най-късно до края на първия етап. Държавите членки следва да бъдат възможно най-либерални при предоставянето на разрешения за обмен. Когато някоя държава членка прилага своите национални правила, регулиращи капиталовия пазар и кредитната система към свободното движение на капитали, тя следва да прави това по недискриминационен начин. Комисията предлага на Съвета мерки за постепенно координиране на политиките по обмен на държавите членки по отношение на движението на капитали между тези държави и трети страни, за която цел Съветът с единодушие издава директиви и се стреми да постигне възможно най-голяма степен на либерализация. Ако Съветът прецени, че някои мерки, взети от държавите членки за преодоляване на определени затруднения, ограничават свободното движение на капитали в рамките на Общността в по-голям обем, той може с квалифицирано мнозинство по предложение на Комисията да реши, че съответната държава членка трябва да измени или да премахне

тези мерки. Според чл. 73 от Договора, ако движението на капитали води до смущения във функционирането на капиталовия пазар на някоя държава членка, Комисията след консултация с Валутния комитет може да разреши на тази държава да вземе защитни мерки в областта на движението на капитали, като условията и детайлите се определят от Комисията.

Регулациите в рамките на Европейския съюз изискват либериране на капиталовите трансакции не само между страните членки, но и между тях и трети страни. Сравнително широк обхват и над 30-годишна история има опитът за регламентиране на режима на движение на капитали в ОИСР - Организация за икономическо сътрудничество и развитие (Organisation for Economic Cooperation and Development - OECD). Трийсетте страни - членки на ОИСР, са юридически обвързани със задължение да поддържат либерален режим на движение на капитали и плащания. Легалните инструменти в тази област са Кодексът за либерализация на движението на капитали (Капиталовият кодекс) и Кодексът за либерализация на текущите невидими операции. Капиталовият кодекс на ОИСР е единственият юридически задължителен многостранен документ, който има за основен предмет трансграничното движение на капитали. Трансграничното движение на капитали се третира в Кодекса по изчерпателен начин. Първо, Кодексът определя задължения за страните да либерализират трансграничното движение на капитали в двете посоки, т.е. страните да разрешават както участието на нерезиденти на местните капиталови пазари, така и сделки на резиденти на чуждестранни капиталови пазари. Второ, Кодексът покрива почти всички видове и разновидности капиталови трансакции. Трето, страните поемат задължения не само по отношение на първичните капиталови трансакции, но и по отношение на плащанията и трансферите на валута, свързани с тях⁵.

Юридическата рамка, приета от ОИСР, дава възможност на страните членки за постепенно и постъпателно либерализиране на движението на капитали. Това се постига чрез правото на страните на изключения (reservations) и временни отлагания (derogations). Всяка страна може при първоначалното си присъединяване към ОИСР да заяви изключения от задължението за либерализация на режима на определен вид сделки. За редица финансови трансакции (главно краткосрочни) заявяването на изключения може да стане и от страна, която вече е член на ОИСР. Временни

⁵ Barroso, J. M. (2012). 'State of the Union 2012 Address', Plenary session of the European Parliament, Strasbourg, France, 12.09.13.

нарушения на поетите по Кодекса задължения се допускат за предотвратяване на сериозни нарушения на платежния баланс или други остри икономически финансови проблеми.

Целта на либерализацията на движението на капитал и плащанията по кодексите е да се постигне еднаква степен на свобода за сключване на сделки за резиденти и нерезиденти. От страните - членки на ОИСР, не се изисква да осигурят преференциално третиране на нерезидентите на своя територия, но те трябва да осигурят на резиденти свободата да сключват сделки с нерезиденти в чужбина.

През 1995 г. в рамките на ОИСР започнаха преговори по изработване на Многостранно споразумение за инвестициите (Multilateral Agreement on Investment – MAI). Целта е то да се превърне в изчерпателен рамков режим, осигуряващ високи стандарти на либерализация и защита на инвестициите и работещ механизъм за разрешаване на спорове.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Свободното движение на капитали се отразява благотворно върху интеграционните процеси в Европейския съюз. В частност финансовата либерализация спомага за уеднаквяването на данъчните закони. Това е продиктувано от стремежа към ограничаване излишного изтичане и приток на капитали, породено от различните данъчни ставки. Свободата на движение на капитали спомага, вече в рамките на еврозоната, за централизацията на монетарната политика, централизация която позволява компенсиране на неефективността на националните парични политики е една по-висока ефективност на колективно равнище.

ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА:

1. Balchin, P., Bull, G. H. and Sýkora, L. (1999). *Regional Policy and Planning in Europe*. London: Routledge.
2. Barroso, J. M. (2012). 'State of the Union 2012 Address', Plenary session of the European Parliament, Strasbourg, France, 12.0913.
3. 'Cameron takes gamble with in/out EU referendum pledge' 2013, EurActiv.com, 23 January, 16.05. 2013, <http://www.euractiv.com/uk-europe/cameron-offers-uk-inout-choice-w-news-517280>
4. CEC (1973). *Report on the Regional Problems of the Enlarged Community*. Brussels: CEC.
5. CEC (1999). *Sixth Periodic Report on the Social and Economic Situation and Development of the Regions of the EU*. SEC (1999) 66, final. Brussels: CEC.
6. CEC (2010). *Investing in Europe's future: Fifth report on economic, social and territorial cohesion*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
7. CEC (2011a). *Cohesion Policy 2014-2020: Investing in growth and jobs*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
8. CEC (2011b). *Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council laying down common provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund, the Cohesion Fund, the European Agricultural Fund for Rural Development and the European Maritime and Fisheries Fund covered by the Common Strategic Framework and laying down general provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund and the Cohesion Fund and repealing Council Regulation (EC) No 1083/2006*, COM (2011) 615, final/2. Brussels: CEC.
9. CEC (2011c). *Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on specific provisions concerning the European Regional Development Fund and the Investment for growth and jobs and repealing Regulation (EC) No 1080/2006*, COM (2011) 614, final. Brussels: CEC.
10. CEC (2011d). *Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on the European Social Fund and repealing Council Regulation (EC) No 1081/2006*, COM (2011) 607, final/2. Brussels: CEC.
11. CEC (2012a). Regional Policy – Inforegio, Purpose, 2013-02-07 http://ec.europa.eu/regional_policy/what/index_en.cfm
12. CEC (2012b). *Commission Staff Working Document: Elements for a Common Strategic Framework 2014 to 2020: the European regional Development Funds, the European Social Fund, the Cohesion Fund, the European Agricultural Fund for Rural Development and the European Maritime and Fisheries Fund*, SWD (2012) 61, final. Part I. Brussels: CEC.
13. CEC (2012c). Targeting results: Fine tuning cohesion policy. *Panorama Magazine*, Issue 41. http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/panorama/pdf/mag41/mag41_en.pdf [2013-04-12].
14. CEC (2012d). *Simplifying Cohesion Policy for 2014-2020*. http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/simplification_en.pdf [2013-04-12].
15. CEC (2012f). Regional Policy – Inforegio. What is regional policy? History of the policy. 2012-04-19 from http://ec.europa.eu/regional_policy/what/milestones/index_en.cfm

16. CEC (2012g). Regional Policy – Inforegio. How does it work? Policy stages: step-by-step. Retrieved 2013-04-19 from http://ec.europa.eu/regional_policy/how/policy/index_en.cfm
17. CEC (2012h). Regional Policy – Inforegio. Managing Authorities. 2013-04-19 http://ec.europa.eu/regional_policy/manage/authority/authority_en.cfm
18. CEC (2012i). *Position of the Commission Services on the development of Partnership Agreement and Programmes in SWEDEN for the period 2014-2020*. Ref. Ares(2012)1320495 - 09/11/2012.
19. CEC (2012j). *Position of the Commission Services on the development of Partnership Agreement and Programmes in FINLAND for the period 2014-2020*. Ref. Ares(2012)1245562 - 22/10/2012.
20. CEC (2012k). *Position of the Commission Services on the development of Partnership Agreement and Programmes in DENMARK for the period 2014-2020*. Ref. Ares(2012)1307708 - 06/11/2012.
21. CEC (2013a) EU Cohesion Policy 2014-2020: legislative proposals. http://ec.europa.eu/regional_policy/what/future/proposals_2014_2020_en.cfm
22. CEC (2013b). Regional Policy – Inforegio, Future cohesion policy. http://ec.europa.eu/regional_policy/what/future/index_en.cfm
23. Copus, A., Damsgaard, O. and Lindberg, G. (2013). Getting Their Act Together – or Just More Alphabet Soup? *Nordregio News*, Issue 1, 13-17. <http://www.nordregio.se/Publications/Publications-2013/What-Future-for-EU-Structural-Fund-Programmes/> .
24. Dosenrode, S. and Halkier, H. (eds.) (2004). *The Nordic Regions and the European Union*. Hampshire and Burlington: Ashgate.
25. Dühr, S., Colomb, C. & Nadin, V. (2010). *European Spatial Planning and Territorial Cooperation*. London and New York: Routledge.
26. Danish Business Authority (2013). Regional udvikling og strukturfonde. <http://www.erhvervsstyrelsen.dk/regionaludvikling>
27. EC (2007). Treaty of Lisbon Amending the Treaty on European Union and the Treaty Establishing the European Community, signed at Lisbon , 13 December, OJ C306/01.
28. EC (2013). MFF agreed by EU leaders. <http://www.european-council.europa.eu/home-page/highlights/mff-agreed-by-eu-leaders?lang=en>
29. Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H. and Wängnerud, L. (2007). *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. (3rd edition). Stockholm: Norstedts Juridik AB.
30. European Parliament (2012). The Partnership Contracts – how to implement MLG and to guarantee flexibility of Cohesion policy. <http://www.europarl.europa.eu/webnp/webdav/site/myjahiasite/users/malfons/public/REGI%202012/How%20to%20Implement%20Multilevel%20Governance%20and%20to%20Guarantee%20the%20Flexibility%20of%20Cohesion%20Policy.pdf>
31. Forsberg, G. (2005). Den regionala utvecklingspolitiken efter 1995, in G. Forsberg (ed.) *Planeringens utmaningar och tillämpningar*. Uppsala: Uppsala Publishing House.
32. Government Offices of Sweden (2009). Regionfrågan. <http://www.regeringen.se/sb/d/11548/a/119423>
33. Government Offices of Sweden (2012a). How Sweden is governed. <http://www.regeringen.se/sb/d/9395>
34. Government Offices of Sweden (2012b). Regionala utvecklingsprogram. from <http://www.regeringen.se/sb/d/9724/a/91340>

